

TUTÚ NÍ CADÚHA TÉ PĂBLÚ QUIHÍⁿ NDAHA ÑÁYIU ÑUÚ ÉFESÚ

*Té Păblú cädüha-dé tutú quíhíⁿ ndaha ñáyiu
xíndecu ichi Xítohó Jesucristú ndécu ñuú Éfesú*

¹ Yúhú té Păblú ní tendaha ñàha Yá Ndiōxí càháⁿ-í tnúhu Xítohó Jesucristú núú ñáyiu, chi ducaⁿ ní cachí Yá Ndiōxí cunduu, te vitna càdúha-í tutú-a cuèndá daquìxi-í ndaha nchaa nchòhó ñáyiu cùu cuendá Yá Ndiōxí xíndecu ñuú Éfesú, te diu-ni nchòhó cùu-ndó ñáyiu sàndáá iní ñáhá xii Xítohó Jesucristú.

² Te xícáⁿ tähù-í núú Dütú Ndiōxí Yaá cùu Tătá-ó, ndíhi núú Xítohó Jesucristú sá ná chìndee chitúu ñaha-gă xii-ndo, te ducaⁿ ndì nduú-gá ná cädá te ío váha cuu iní-ndó cùndecu-ndo.

*Espíritu Yá Ndiōxí chíndée ñaha-xi xii-o chi ndècu
ndíhi-o Xítohó Jesucristú*

³ Te cachí-ó să io càhnu cuu Yá Ndiōxí Yaá cùu Tătá Xítohó Jesucristú, te ndéé andiu quide Yá Ndiōxí nchaa sá văha sá cùu-xí-ó cuèndá sá ndécu ndíhi-o Espíritu-gá, te ducaⁿ quide-gá chi ndècu ndíhi-o Xítohó Jesucristú. ⁴ Te ndéé cùtnàhá vátá ngăva-gá ñuyíú ní cachí Yá Ndiōxí sá nchóó cùu-o ñáyiu cùu cuendá-gá, te ducaⁿ ní cachí-gá sá cuèndá Xítohó Jesucristú cuèndá sá nchóó cùu-o ñáyiu ñá túú tnàhí ná cumání cundecu núú-gă, te ducaⁿ te vá cùndècu cuéchi-o. ⁵ Te Yá Ndiōxí ío

cùu iní ñáhá-gă xii-o nüu xíăⁿ ducaⁿ nǐ cachí-gá ndéé cútñàhá vátá ngäva-gá ñuyíú sǎ nchóó ndùu-o déhe-gá. Te sá cuèndá nchaa sá cádá Xítohó Jesucristú sá cíú-xí-ó, xíăⁿ ducaⁿ nǐ cachí Yă Ndiõxí, te ducaⁿ nǐ cachí-gá chi ducaⁿ tnàhí ní sani iní-gá cunduu. ⁶ Te xíăⁿ nüu xìni ñuhu-xi sá nchóó càchí-ó sǎ io càhnu cuu Yă Ndiõxí, chi ío cündahú iní ñáhá-gá chíndée ñaha-gá xii-o. Te ducaⁿ quide-gá chi ndècu ndihí-o Xítohó Jesucristú Yaá ío cùu iní-gá. ⁷ Te Yă Ndiõxí ío cùu iní ñáhá-gă xii-o nüu xíăⁿ Xítohó Jesucristú ní sati níñí-gá te ní xíhí-gá cuèndá dacácu nihnu ñaha-gă xii-o nüú ùhú nüú ndàhú, te ducaⁿ càda cahnu iní-gá nchaa yícá cuéchi-o. ⁸ Te Yă Ndiõxí ío cündahú iní ñáhá-gă chíndée ñaha-gá xii-o, nàcuáa ngúndecu ndihí-o nchàa sá xìní tnùní-ó te ducaⁿ te cuu-o ñäyiù tècú tnùní. ⁹ Te Yă Ndiõxí ní dánèhé ñáhá-gă xii-o nchàa sá ndúú yùhu, nchaa sá nǐ sani iní-gá cada-gá. Te ducaⁿ nǐ quide-gá chi ducaⁿ nǐ sani iní-gá cunduu. ¹⁰ Te sá nǐ sani iní-gá cada-gá te dacuitíí sǎ cádá-gă ná sàá nduu, te na sàá nduu-áⁿ te mee-gă cada sá Xítohó Jesucristú quíndaha-gă nchaa sá ío andiu, ndihí nchaa sá ío ñuyíú-a.

¹¹ Te nchoo nǐ nduu tähú-ó nǐ nduu-o ñäyiù cùu cuendá Yă Ndiõxí chi ndècu ndihí-o Xítohó Jesucristú. Te ducaⁿ nǐ cuu chi ducaⁿ tnàhí ní sani iní Yă Ndiõxí cunduu. Te nchaandi túhú sá quídé-gă, quide-gá nàcuáa sàni iní méé-gă cunduu. ¹² Te ducaⁿ nǐ cuu cuèndá sá nchühú ñäyiù díhna nuu nǐ sándáá iní tnúhu Xítohó Jesucristú cáháⁿ-ndí sá io càhnu cuu mee Yă Ndiõxí cuèndá nchaa sá vähä quide-gá. ¹³ Te nchöhó tucu cútñàhá ní xíndedóho-ndo tnúhu ndáá tnúhu sá càháⁿ nàcuáa

naníhí tàhú-ó ní cuu iiⁿnuu-ndo ndìhi Xítohó Jesucristú chi ní sàndáá iní-ndó-gă. Te xiāⁿ cùtnùní sá nchòhó ní nduu-ndo ñáyiu cùu cuendá Yă Ndiōxí, chi ní ngúndecu ndìhi-ndo Espíritú-gá sá ní cachí-gá taxi-gá. ¹⁴ Te sá ndécu ndìhi-o Espíritú Yă Ndiōxí xiāⁿ cùtnùní sá ndàá nduu tähú-ó cùndecu-o ndìhi-gá ná sàá nduu nàcuaca ñaha-gá xii nchaa nchoo ñáyiu cùu cuendá-gá, te sá dúcáⁿ càda-gá nüu xiāⁿ tàu-ó càchí-ó sá io càhnu cuu-gá.

Té Päblú xícáⁿ tähú-dě nüu Yă Ndiōxí cuèndá cue ñáyiu ndècu ichi-gá

¹⁵ Te yúhú nìhí-í tnúhu sá nchòhó ío váha sàndáá iní-ndó Xítohó Jesucristú, te nchaa ñáyiu cùu cuendá Yă Ndiōxí ío cùu iní-ndö-yu. ¹⁶ Te xiāⁿ nüu ñá túú dàña ndee-í ndàcáⁿ tähù-í nüu-gă cuèndá-ndó, te ío xícáⁿ tähù-í ¹⁷ nüu Yă Ndiōxí Yaá cùu Tâtá Xítohó Jesucristú cuèndá-ndó. Te diu-ni Yă Ndiōxí cùú-gă Yaá ío càhnu cuu. Te xícáⁿ tähù-í nüu Yă Ndiōxí sá méé-gă ná cádá sá Espíritú-gá chindee ñàha-xi xii-ndo cuendá cuu-ndo ñáyiu tècú tnùní, te na càda-xi sá cùtnùní iní-ndó nàcuáá sàni iní Yă Ndiōxí. ¹⁸ Te ducaⁿ xícáⁿ tähù-í nüu Yă Ndiōxí cuèndá-ndó, cuèndá sá nchòhó tecú tnùní-ndó nàcuáá ndùu tnúhu ndee iní ní taxi-gá ní ngúndecu ndìhi-ndo cùtnàhá ní cäháⁿ ñáhá-gă xii-ndo. Te ducaⁿ cùtnuní tucu iní-ndó sá ncháá sá ní cachí-gá taxi-gá nduu tähú nchoo cuè ñáyiu cùu cuendá-gá cùú-xí mèe cuií-ni sá io-gá váha. ¹⁹ Te cùtnuní tucu iní-ndó sá Yă Ndiōxí ío càhnu cuu-gá quídé-gă nchaa nüu sá váha sá cùú-xí nchò ñáyiu sàndáá iní ñáhá xii-gá, chi quide-gá sá vă yőo tnàhí ndàcu cada sá cùú-xí-ó dàtná ní quide-gá ²⁰ ní dándótó-gă Xítohó Jesucristú cùtnàhá ní xíhí-gá. Te

ní taxinucóo-gá Xítohó Jesucristú xio cùha-gá táxi tnùní-gá. ²¹ Te Xítohó Jesucristú ío-gá cúnùu-gá dàcúúxí nchàa núú cuè espíritú, ndihí dàcúúxí nchàa cue téé yìndaha ñáyiu, ndihí dàcúúxí nchàa dava-gá cue téé cùnuu. Te cuéi vitna te cuéi ndéé núú cuàháⁿ núú věxi ducaⁿ-ni ío cunuu-gá taxi tnùní-gá. ²² Te mee Yă Ndióxí ní quide-gá sá Xítohó Jesucristú taxi tnùní-gá nchaandi tûhú sá ío, te diu-ni mee Yă Ndióxí ní cachí-gá sá ncháá ñáyiu cùu cuendá-gá quindaha ñàha Xítohó Jesucristú. ²³ Te cada iní-ó sá ncháá ñáyiu cùu cuendá Yă Ndióxí cùú-yu yíqui cùñú Xítohó Jesucristú, chi iiⁿ-ni cùú-yu ndihí-gá, te mee-gá táxi tnùní-gá nchaandi tûhú sá ío.

2

Yá Ndióxí ío cùndahú iní ñáhá-gá xii-o nüu xíăⁿ ní dácäcu nihnu ñaha-gá

¹ Te nchòhó cùú-ndó dàtná ñáyiu ní xíhí cuéndá nchaa sá cuéhé sá dûhá quide-ndo ni cuu, dico vitna cada iní-ndó sá dàtná ní ndoto-ndo chi ní nduu tâhú-ndó cùndecu-ndo ndihí Yă Ndióxí ní caa ní quíhíⁿ. ² Te ducaⁿ ní xíndecu-ndo ichi cuehé ichi duha, chi ní cánchicúⁿ nihnu-ndo nchàa sá cuéhé sá dûhá ìo ñuyíú-a, te ní xoo cada-ndo nchàa nacuáa càháⁿ sácuíhná, te diu-ni sácuíhná-ăⁿ táxi tnùní-xi nchaa dava-gá espíritú cùndihí-xi, te diu-ni-xi ndècu ndihí-xi nchaa ñáyiu ñá túú cuìní tnii tnúhu càháⁿ Yă Ndióxí, te dàcaháⁿ ñáhá-xí xíí-yu cuéndá cundecu-ní-yu ichi cuéhé ichi duha. ³ Te nchaa-o dùcaⁿ ní xoo cada-o dàtná quídé cué ñáyiu-áⁿ, chi ní xoo cada-o nchàa sá cuéhé sá dûhá ní xoo cani iní-ó, te nándi-gá nchaa sá cuéhé sá

dúhá nǐ xóo cahu iní-ó nǐ xóo cada-o, núu xíăⁿ tàú-ó sǎ dándòho ñaha Yá Ndiõxí xii-o ni cùu datná tàú-xi dandòho-gá nchaa ñáyiu ducaⁿ ndècu ichi cuehé ichi duha-áⁿ. ⁴ Te Yá Ndiõxí ío cùu iní ñahá-gă xii-o nǚu xíăⁿ ní cundàhú iní ñahá-gă xii-o ⁵ cuéi cùu-o datná ñáyiu ní xíhí sá cuéndá nchaa sá cuéhé sá dúhá quide-o ni cuu. Te ducaⁿ nǐ quide-gá ní cundàhú iní ñahá-gă xii-o cuéndá cundecu-o ndìhi Xítohó Jesucrístú vitna, te cuu iiⁿnuu-o ndìhi-gá. Te sá cuéndá-ni sá cündàhú iní ñahá Yá Ndiõxí xii-o xíăⁿ ní quide-gá nàcuáa nchoo nànlhí tähú-ó. ⁶ Te cada iní-ó sǎ dàtná ní quide Yá Ndiõxí cútñähá ní dándótó-gă Xítohó Jesucrístú cútñähá ní xíhí-gá ducaⁿ nǐ quide ñaha-gă xii-o chi ndècu-o ndìhi-gá vitna. Te Xítohó Jesucrístú sa ndècu-gá andiu nǚu ndécu Yá Ndiõxí. Te cada iní-ó sǎ Yá Ndiõxí sa ní quide-gá sá nchóo ní ngúndecu túu-o ndìhi Xítohó Jesucrístú, chi ío váha ndècu-o vitna. ⁷ Te Yá Ndiõxí quídé vähä ñaha-gă xii-o vitna cuéndá sá ná sàá nduu, te díu-ni mee-gă cada te cutnùní iní nchaa ñáyiu sá io cùu iní ñahá-gă xii-o, te ducaⁿ io chìndee chitúu ñaha-gă xii-o cuéndá sá ndécu ndìhi-o Xítohó Jesucrístú. ⁸ Te Yá Ndiõxí ío cündahú iní ñahá-gă xii-ndo nǚu xíăⁿ ní quide-gá sá nchòhó nanlhí tähú-ndó. Te ducaⁿ nǐ quide-gá chi ní sándáá iní-ndó-gă. Te ñá díu sǎ cuéndá iiⁿ chìuⁿ ni quide-ndo ducaⁿ ní nànlhí tähú-ndó, chi mee Yá Ndiõxí ní cuiní-gá sá dìcó-ni ducaⁿ nànlhí tähú-ndó. ⁹ Te mee Yá Ndiõxí ní cachí-gá sá ñà díu cuéndá iiⁿ chìuⁿ quide-o nanlhí tähú-ó, te ducaⁿ nǐ cachí-gá cuéndá sá vă cádá càhnu-o mee-o. ¹⁰ Te Yá Ndiõxí ní quide ñaha-gă xii-o dàtná iiⁿ ñáyiu saa

cuèndá sá nǐ tnahá tnúhu-o ndìhi Xítohó Jesucristú, te ducaⁿ nǐ quide-gá cuèndá sá cädá-ó mèe-ni sá văha. Te Yá Ndiòxí ducaⁿ tnähí ní sani iní-gá cunduu sá nchóó cùu-o ñáyiу cada mee-ni să văha.

Xítohó Jesucristú quídé-gă ío váha cùu iní-ó ndècu-o

¹¹ Te nchòhó chí dándàcu iní nàcuáa ní xíndecu-ndo ni cùu, chi ñá túú cùu-ndo ñáyiу isràél, te ni ñà túú quide-ndo datná quídé ñáyiу-áⁿ, chi ñáyiу-áⁿ sáha-yu sèñá ñiiⁿ-yu, te dàquee tihüⁿ-yu nchaa ñáyiу ñá túú ndècu señá ñiiⁿ-xi. ¹² Te chí dándàcu iní nàcuáa ní xíndecu-ndo, chi dàvá-áⁿ ñà túú ní xíndecu-ndo ndìhi Xítohó Jesucristú, te ni ñà túú ní xöo cuu tnahá tnúhu-ndo ndìhi ñáyiу isràél, te ni ñà túú ní xíní tnùní-ndó nàcuáa ndùu tnúhu sá nǐ cáháⁿ ndáá Yá Ndiòxí nàcuáa cada váha-gá ñáyiу, te ni ñà túú ní cùu-ndo ñáyiу quindaha-gá, te ni ñà túú ní xöo níhí-ndó tnühu ndee iní sá cündècu-ndo ndìhi-gá. ¹³ Te cuëi ní cuu-ndo ñáyiу ñá túú tnähá tnúhu ndìhi Yá Ndiòxí ní cùu, dico vitna ní tnahá tnúhu-ndo ndìhi-gá chi cùu iiⁿnuu-ndo ndìhi Xítohó Jesucristú, cuèndá sá nǐ sati níñí-gá te ní xíhí-gá te xíäⁿ ducaⁿ tnähá tnúhu-ndo ndìhi Yá Ndiòxí vitna. ¹⁴ Te Xítohó Jesucristú ní quide-gá sá nchóó io váha cuu iní-ó cündecu-o, te diu-ni-gá ní quide cuèndá sá vă dáquèe tihü ñáhá ñáyiу isràél xii ñáyiу ñá túú cùu ñáyiу isràél, te ducaⁿ iiⁿ-ná cuú-yu cundecú-yu. ¹⁵ Te sá nǐ xíhí Xítohó Jesucristú, xíäⁿ ñá túú-gá cúnùu nchaa tnúhu sá sánú ìchi ñaha xii ñáyiу nàcuáa cadá-yu cundecú-yu ni cùu. Te ducaⁿ ní xíhí Xítohó Jesucristú cuèndá sá cuè ñáyiу isràél ndìhi cue ñáyiу ñá túú cùu ñáyiу isràél

iiⁿ-nă cuú-yu cundecú-yu ichi-gá, te ducaⁿ te vá dáquèe tihú tnáhá-gă-yu, te ío váha cundecu ndihí tnáhá-yu. **16** Te ducaⁿ ní quide Xítohó Jesucristú ní xíhí-gá núú cùrúxí cuéndá sá cuè ñáyiu cùu ñáyiu isràél ndihí cue ñáyiu ñá túú cùu ñáyiu isràél vá dáquèe tihú tnáhá-gă-yu. Te ducaⁿ ní xíhí-gá cuéndá iiⁿ-nă cuú-yu tnahá tnúhu-yu ndihí Yá Ndióxí nàcuáa cuu váha iní ñáhá-gă xií-yu.

17 Te cuéi cùu-ndo ñáyiu ñá túú tnáhí xíní ndáá cuéndá Yá Ndióxí ní cùu, dico Xítohó Jesucristú ní quixi-gá ñuyíú-a ní cáháⁿ-gá tnúhu váha nàcuáa ío váha cuu iní-ndó cùndecu-ndo ndihí Yá Ndióxí. Te diú-ni ducaⁿ ní quide-gá sá cùú-xí nchàa ñáyiu sa xíní cuéndá Yá Ndióxí, diú-ni ñáyiu isràél. **18** Te cuéi cùu-o ñáyiu isràél àdi ñá túú cùu-o dico diú-ni mee Xítohó Jesucristú ní quide-gá sá ncháá-ó tnáhá tnúhu-o ndihí Dútú Ndióxí Yaá cùú Tátá-ó. Te ducaⁿ ní tnahá tnúhu-o ndihí Yá Ndióxí chi ní ngúndecu ndihí-o Espíritu-gá. **19** Te nchòhó ñáyiu ñá túú cùu ñáyiu isràél ní cuu-ndo ñáyiu ñá túú tnáhá tnúhu ndihí Yá Ndióxí ní cùu, dico vitna chi iiⁿ-nă ní cuu-ndo ndihí nchaa dava-gá ñáyiu cùu cuéndá-gá chi cùu-ndo déhe-gá. **20** Te cada iní-ó sǎ cuè téé ní táúchíúⁿ Xítohó Jesucristú cáháⁿ tnúhu-gá, ndihí cue téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndióxí ndéé sanaha cùu-güedé dàtná cimiéntú iiⁿ vehe, te nchòhó cùú-ndó dàtná ndóho sá sàá vehe-áⁿ, te cada tucu iní-ó sǎ Xítohó Jesucristú cùú-gá iiⁿ yúú cúnùu cuu cimientú vehe-áⁿ. **21** Te ducaⁿ ío váha cùu iiⁿnuu nchaa ndóho-áⁿ ndihí yúú cúnùu-áⁿ, te ducaⁿ tucu ío váha ta quée tnáha nchaa ndóho-áⁿ cuåsaá. Te xiáⁿ cada iní-ó sǎ cùú-xí vèhe Yá Ndióxí, vehe sá ío ní cuu íí. Te ducaⁿ såtnahá-xi

cùu nchaa ñáyiu ndècu ichi Xítohó Jesucristú chi
ní tnahá tnúhu-yu ndihí-gá, te iiⁿ nduu iiⁿ nduu
ta cùu vii cuu váha-gá-yu núú Yă Ndiõxí cuáháⁿ.
22 Te tnahá nchòhó ducaⁿ sätnahá-xi cùu-ndo chi
ní ngúndecu ndihí-ndo Xítohó Jesucristú, te ducaⁿ ta
cùu vii cuu váha tucu-ndo núú Yă Ndiõxí cuáháⁿ, te
cùu-ndo datná vehe Yă Ndiõxí chi ndècu ndihí-ndo
Espíritú-gá.

3

Té Päblú yíhí díqui-dé cáháⁿ-dé tnúhu Xítohó Jesu- cristú núú ñáyiu ñá túú cùu ñáyiu isràél

1 Te yúhú té Päblú yíhí-í vecaá sá cuèndá sá
càháⁿ-í tnúhu Xítohó Jesucristú núú nchòhó ñáyiu
ñá túú cùu ñáyiu isràél, núú xíⁿ diu cuèndá-gá
duha yíhí-í vecaá vitna. **2** Te nchòhó sa nàha-ndo
sá Yă Ndiõxí ní cundàhú iní ñáhá-gă xii-í, te ní
cachí-gá sá yúhú quihi díqui-í cáháⁿ-í tnúhu Xítohó
Jesucristú núú-ndó, te cuèndá sá càháⁿ-í tnúhu-gá
núú-ndó te cuu-xi sá váha sá cíú-xí-ndó. **3** Te yúhú
sa ní cachí tnúhu-í xii-ndo lùha nacuáa ndùu tnúhu
ndùu yuhu ni cuu, sá ní cachí tnúhu Yă Ndiõxí
xii-í. **4** Te oré dàcuaha-ndo tnúhu ndùu yuhu-áⁿ
ní cùu te quiní-ndó sá yúhú tècú tnùní-í nacuáa
ndùu tnúhu-áⁿ, te tnúhu-áⁿ càháⁿ-xi cuèndá Xítohó
Jesucristú. **5** Te tnúhu-áⁿ cíú-xí tnúhu sá vă yoo
tnahí xìní ní cùu, dico cue téé ní táúchíúⁿ Xítohó Je-
sucristú càháⁿ tnúhu-gá, ndihí cue téé càháⁿ nacuáa
dàcahu iní ñáhá Yă Ndiõxí ní níhí-güedé tnúhu
ndùu yuhu-áⁿ, chi Espíritú Yă Ndiõxí ní xáhaⁿ-xi
xíⁿ-güedé. **6** Te duha càháⁿ tnúhu ndùu yuhu-áⁿ ní
cùu: “Cuëi ñáyiu ñá túú cùu ñáyiu isràél te cuëi

ñáyiu cùu ñáyiu isràél dico iiⁿ-ni ndùu táchú-yu sá váha núú Yá Ndióxí, te núu na quindáá iní-yu tnúhu sá càháⁿ nàcuáa naníhí táchú-yu, te iiⁿ-ná cúú-yu cundecú-yu, te ducaⁿ iiⁿ-ni cada váha ñaha Yá Ndióxí xií-yu te núu na cùndecu ndihíⁿ-yu Xítohó Jesucristú”, duha ndùu tnúhu ndùu yuhu-áⁿ ní cùu.

⁷ Te Yá Ndióxí ní cundàhú iní ñáhá-gá xii-í ní taxi-gá chìuⁿ quide-í càháⁿ-í tnúhu-gá, te mee-gá quídé-gá sá yúhú ndacu-í càháⁿ-í tnúhu-gá. ⁸ Te nchaa ñáyiu cùu cuendá Yá Ndióxí cúú-yu ñáyiu ío-gá cúnùu cadá-yu chìuⁿ-gá dàcúúxí yúhú, te cuéi ducaⁿ dico Yá Ndióxí ní cundàhú iní ñáhá-gá xii-í ní taxi-gá chìuⁿ quide-í càháⁿ-í tnúhu-gá núú cué ñáyiu ñá túu cùu ñáyiu isràél. Te tnúhu-gá-áⁿ càháⁿ-xi sá súuñí ío váha cada ñaha Xítohó Jesucristú xii-o. ⁹ Te ducaⁿ ní cachí Yá Ndióxí sá càháⁿ-í tnúhu-gá cuéndá danèhé-í nchaa ñáyiu. Te sá dánèhé-í-yu-áⁿ cùu-xí tnúhu ndùu yuhu sá ní sani iní-gá ndéé sanaha nàcuáa cada váha-gá cue ñáyiu. Te ndéé dàvá-áⁿ ní quesaha ndùu yuhu tnúhu-áⁿ ní cùu. Te diu-ni-gá cùu-gá Yaá ní cadúha nchaandi túhú sá io. ¹⁰ Te ducaⁿ ndùu yuhu tnúhu-áⁿ ní cùu cuendá sá ncháá espíritu cúnùu ndecu andiu quiní-xi vitna nàcuáa quide nchaa ñáyiu ní tuha ñaha xìi Yá Ndióxí cuéndá ducaⁿ cùtnuní iní-xi sá io váha cùtnuní iní-gá nàcuáa cada-gá. ¹¹ Te Yá Ndióxí ní sani iní-gá ndéé sanaha nàcuáa ní cuiní-gá cada Xítohó Jesucristú, te ní saá nduu ní quide Xítohó Jesucristú nàcuáa ní cuiní Yá Ndióxí cada-gá. ¹² Te vitna cùyiⁿ-o càháⁿ ndihíⁿ-o Yá Ndióxí cuéndá sá ndécu ndihíⁿ-o Xítohó Jesucristú, te sàndáá iní-ó-gá. ¹³ Te núu xiăⁿ càháⁿ-í dóho-ndo

să cuéi duha ndòho-í vitna dico vá ná tûhú iní-ndó cànhicúⁿ nihnu-ndo ìchi Xítohó Jesucristú. Te sá dûhá ndòho-í te cùu-xi sá vâha sá cûú-xí-ndó, chi cuu-ndo ñayiu cùu cahnu nûú Yâ Ndiôxí.

Xítohó Jesucristú ío cùu iní ñahá-gă xii-o

14 Te sá cuéndá nchaa sá ní sani iní Dútú Ndiôxí quídé-gă xí n yûhú ngüìñí xítì-í nûú-gă càháⁿ ndîhi-í-gá, te diu-ni-gá cûú Yâá cûú Tâtá Xítohó Jesucristú. **15** Te mee Yâ Ndiôxí ní cachí-gá sá ncháá espíritú ndécú àndiu cunduu-xi datná ní cachí méé-gă cunduu-xi. Te ní cachí tucu-gá sá nchóó cùu-o ñayiu, te cunduu-o dàtná cuìní méé-gă cunduu-o. **16** Te xícáⁿ tâhù-í nûú Dûtú Ndiôxí sá Espíritú-gá ná cádá nàcuáa cuita níhí ndéé-gă-ndó quíhíⁿ cundecu-ndo ìchi-gá, te ducaⁿ xícáⁿ tâhù-í nûú-gă cada Espíritú-gá chi ío càhnu cuu-gá. **17** Te xícáⁿ tâhú tûcu-í nûú Yâ Ndiôxí sá Xítohó Jesucristú ná cùndecu ndîhi ñaha-ni-gá xii-ndo chi sàndáá iní-ndó-gă, te ducaⁿ te vá dáñá ndéé-ndó io cuu iní tnáhá-ndó. **18** Te xícáⁿ tâhú tûcu-í nûú Yâ Ndiôxí cuéndá-ndó ndîhi cuéndá dava-gá ñayiu cùu cuéndá-gá, cuéndá sá cûtnùní iní-ndó sá súúní cùu iní ñahá Xítohó Jesucristú xii-o. **19** Te duha xícáⁿ tâhù-í nûú Yâ Ndiôxí chi cuìní-í sá ncháá-ndó tècú tnùní-ndó sá io cùu iní ñahá Xítohó Jesucristú xii-o cuéi vá ndácú càva-o quiní-ó nàcuáa cùu iní ñahá-gă xii-o. Te xícáⁿ tâhú tûcu-í nûú Yâ Ndiôxí sá io na cùndecu ndîhi ñaha-gá xii-ndo, te ducaⁿ cànhicúⁿ nihnu-ndo càda-ndo nchaa nacuáa quide mee-gá.

20 Te Yâ Ndiôxí ío-gá vâi sá ndácú-gă táxí-gă dàcúúxí sá xícáⁿ-ó nûú-gă, te cuéi ndéé nchaa sá ñà túú sâni iní-ó níhí-ó te taxi-gá, te ducaⁿ chi mee-gă

ndécú ndìhi ñaha-gá xii-o, te ndàcu-gá quídé-gă nándi sá vähä sá cíú-xí-ó. ²¹ Te vitna nchaa nchoo ñáyiу ndècu ichi Xítohó Jesucristú chí ná càchí-ó să ĩo càhnu cuu Yá Ndiõxí, te ducaⁿ-ni cäháⁿ-ó să ĩo càhnu cuu-gá ni caa ni quíhíⁿ chi ndècu ndìhi-o Xítohó Jesucristú. Te ducaⁿ na cùnduu.

4

Espíritu Yă Ndiõxí quídé-xí cùu iñnuu-o ndecu-o

¹ Te yúhú té Páblú yíhí-í vecaá sá cuéndá Xítohó Jesucristú, te càháⁿ ndàhú-í núú-ndó să cádá vähä-ndo cùndecu-ndo datná tàú-xi cada cue ñáyiу ní cäháⁿ Yă Ndiõxí cundecu ndìhi-gá. Te nchòhó tnähá-ndo cùu-ndo ñáyiу ní cäháⁿ ñähá Yă Ndiõxí cundecu ndìhi-gá. ² Te vá cádá càhnu-ndo mee-ndo, cunduu váha iní-ndó, cunduu càhnu iní-ndó, te cuu iní tnähá-ndo nàcuáa ducaⁿ cùndee iní-ndó nüu ná cíú să cùmání nüú tnähá-ndo. ³ Te ío ndecu ndèe-ndo cuu iñnuu-ndo cundecu-ndo, chi Espíritu Yă Ndiõxí chindee ñäha-xi xii-ndo, te ducaⁿ ĩo váha cuu iní-ndó cùndecu-ndo chi cùu iñnuu-ndo. ⁴ Te nchoo ñáyiу ndècu ichi Xítohó Jesucristú iñ-ni cùu-o, te ducaⁿ iñ-ni Espíritu Yă Ndiõxí ndécú, te diu-ni ducaⁿ iñ-ni tnúhu ndee iní ní ngúndecu ndìhi-o cùtnähá ní cäháⁿ ñähá Yă Ndiõxí xii-o. ⁵ Te iñ-ni Xítohó Jesucristú ndécú taxi tnuní ñähá-gă xii-o, te iñ-ni cùu-o sandáá iní-ó tnúhu-gá, te iñ-ni ní sandute-o. ⁶ Te iñ-ni Dütú Ndiõxí cíú Yàá cíú Tátá-ó nchàa-o, te diu-gá cúnùu-gá yíndàha ñaha-gá xii-o nchàa-o. Te Yá Ndiõxí dácàháⁿ-gá iní-ó quide-o chiuⁿ-gá, te ducaⁿ ndècu ndìhi ñaha-gá xii-o nchàa-o.

7 Te nchoo ndì dííⁿ ndì dííⁿ chìndee ñaha Yá Ndióxí xii-o quíde-o nacuáa ndùu chiuⁿ ní cachí Xítohó Jesucristú cada-o. **8** Te quèe ndáá-xi nàcuáa càháⁿ-xi núú tutú Yá Ndióxí núú càchí-xi: Xítohó Jesucristú cuánda-gá andiu te ío cùnuu-gá, chi nchaa cue espíritú cùú ühú iní ñáhá xìi-gá ñá túú ní ndàcu-xi naá ndíhi ñaha-xi xìi-gá, te mee-gă ní cachí-gá nàcuáa ndùu chiuⁿ nduu táhú iiⁿ iiⁿ ñáyiu cadá-yu.

Duha càchí-xi núú tutú-gá.

9 Te sá dúcáⁿ càháⁿ-xi sá cuánda-gá andiu xíăⁿ cútñùní iní-ó sá ní cuuⁿ-gá ñuyíú-a. **10** Te Xítohó Jesucristú ní cuuⁿ-gá ñuyíú-a, te diu-ni-gá cuánda-gá andiu cuéndá ío cunuu-gă taxi tnùní-gá nchaandi túhú sá ío. **11** Te ní dácähñu-gá cue téé xìnu cuechi núú-gă iiⁿ iiⁿ núú chiuⁿ cada-güedé. Te ní cachí-gá sá dàva-güedé cáháⁿ-güedé tnúhu-gá, te dava-güedé ní cachí-gá sá căháⁿ-güedé nàcuáa dàcahu iní ñáhá Yá Ndióxí xii-güedé. Te dava-güedé ní cachí-gá sá cùú-güedé cue téé datécú tnúhu cue ñáyiu nàcuáa cadá-yu naníhí táchú-yu. Te dava-güedé ní cachí-gá sá cùú-güedé cue téé quindaha ñàha xii ñáyiu dacuàha ñaha-güedé xií-yu tnúhu-gá. **12** Te ducaⁿ ní cachí-gá cada cue téé-áⁿ cuéndá canu ichi-güedé cue ñáyiu cùu cuendá Yá Ndióxí cuéndá ducaⁿ ñáyiu-áⁿ níhí-yu nàcuáa cadá-yu chiuⁿ-gá, te ducaⁿ cuíta níhí ndéé-gă-yu cundecú-yu ichi Xítohó Jesucristú. **13** Te ducaⁿ ní cachí Xítohó Jesucristú cunduu ndéé sáá nduu cùu iiⁿnuu-o quindáá iní-ó tnúhu-gá, te ducaⁿ cùu iiⁿnuu-o tecú tnùní-ó nàcuáa ndùu cuendá-gá chi diu-gá cùú-gă Déhe Yá Ndióxí, te cuu-o ñáyiu ío quíde ndáá dàtná quídé mèe Xítohó Jesucristú. Te ducaⁿ te ñá túú tnàhí-gá ná cùmání-ó

núú Yă Ndiōxí. **14** Te ducaⁿ te vá cúú-gă-ó dàtná cue landú vátá cútñùní váha-gá iní-xi, te ni vă cádá-gă-ó dàtná quídé ndùte lamár, chi ndute-áⁿ òré quéné táchí te cuáháⁿ-xi duha cuáháⁿ-xi dàcáⁿ, te ducaⁿ chi vá quïndáá-gá iní-ó tnúhu càháⁿ nchaa ñáyiú dàndahú ñáhá xì-o, chi ñáyiú-áⁿ io váha xító-yu nàcuáa dandàhú ñáhá-yu xii-o chi càchí-yu sá càháⁿ-yu tnúhu Yá Ndiōxí dico ñá ndàá. **15** Te nchoo io cuu iní tnáhá-ó, te vá dándàhú tnáhá-ó, chi cáháⁿ-ó mèe-ni sá ndàá. Te xìni ñuhu-xi sá iiⁿ nduu iiⁿ nduu cuita cada ndáá-gă-ó quïhíⁿ dàtná quídé ndäá méé-gă, te diu-ni-gá cúú-gă Yaá cúnùu cuu díhna tàxi tnuní ñáhá-gă xii-o. **16** Te diu-ni Xítohó Jesucristú quídé ñáha-gá xii nchaa nchoo ñáyiú ndècu ichi-gá dàtná yíqui cùñú méé-gă, chi iiⁿ yíqui cùñú io váha ní quée tnàha iiⁿ iiⁿ xichi, te ducaⁿ yíhi túchi yíqui cùñú-ăⁿ yótniiⁿ-xi nchaa nacuáa ní quée tnàha. Te ducaⁿ sàtnahá-xi cùu nchoo chi iiⁿ-ni cùu-o ndecu-o ichi Xítohó Jesucristú táxí tnùní ñáhá-gă xii-o. Te núu nchoo quide-o nchaa nacuáa tàú-xi cunduu te cùu iní tnáhá-ó, te ducaⁿ ta nìhí ndéé-gă-ó cuáháⁿ ndécú-ó ìchi-gá.

Vá cádá-gă-ó dàtná ní xóo cada-o cütnähá ní xíndecu-o ìchi cuehé ichi duha

17 Te vitna yúhú càháⁿ-í dóho-ndo quide-í núú Xítohó Jesucristú sá vă cúnđecu-gá-ndó dàtná xíndecu ñáyiú ñá túú sàndáá iní ñáhá xì Yá Ndiōxí, chi nchaa ñáyiú-áⁿ ñá túú vědana nàndíhi nchaa sá sání iní-yu. **18** Te ni ñá túú vědana cùtnuní iní-yu nàcuáa ndùu tnúhu ndáá tnúhu Yá Ndiōxí. Te ñáyiú-áⁿ ñá túú ndùu táchí-yu cundecu-yu nàcuáa cuiní Yă Ndiōxí, chi ñá túú vědana tècú

tnùní-yu te ducaⁿ chi ío sàá iní-yu. ¹⁹ Te ñá túú tnàhí-gá ná sání iní-yu ndècú-yu ichi cuèhé ichi duha, te ío cùdíí iní-yu ndècú-yu ichi díí iní, te ñá díú-ní xiăⁿ chi nándi-gá nchaa sá cuèhé sá dúhá quìdé-yu ndècú-yu. ²⁰ Dico tnúhu Xítohó Jesucristú sá ní sándáá iní-ndó chi ñá túú dûcaⁿ sanu ichi ñaha-xi xii-ndo cada-ndo. ²¹ Te nchòhó ní cutnùní iní-ndó nàcuáá ndùu cuendá Xítohó Jesucristú, te dàcuaha-ndo tnúhu ndáá diu-ni tnúhu-gá nàcuáá ndècu-ndo ichi-gá. ²² Te vitna vá cání-gá iní-ndó càda-ndo datná ní xóo cada-ndo cùtnàhá ní xíndecu-ndo ichi cuehé ichi duha, chi núu nchaa-ni sá cuèhé sá dúhá-ăⁿ ná cùhuⁿ-ni iní-ndó càda-ndo, te uuⁿ-gá uuⁿ-gá cuita dacuña nihnu ñaha-xi xii-ndo quíhíⁿ, chi núu nchaa-ni sá cuèhé sá dúhá-ăⁿ ná cùhuⁿ-ni iní-ndó te dàticá nuu ñaha-xi xii-ndo. ²³ Te nchòhó, xìni ñuhu-xi sá vă dúcáⁿ-gă cani iní-ndó càda-ndo te tàú-ndo ndùu-ndo datná iiⁿ ñáyiu ní cacu túu saa. ²⁴ Te nduu iní-ndó dàtná cuiní méé Yă Ndióxí cunduu, chi nduu-xi nàcuáá càa iní méé-gă, te ducaⁿ te cuu-ndo ñáyiu ío váha cada ndáá, te cuu ndisa-ndo ñáyiu ñá túú tnàhí ná cumání cundecu núú-gă.

²⁵ Te cuèndá xiăⁿ nüu càháⁿ-í dóho-ndo sá nchòhó vá dácuàndehnde-gá-ndo dàtná ní xóo cada-ndo, te mee-nă sá ndàá càháⁿ ndíhi tnàha-ndo, chi iiⁿ-ni cùu-o ndecu-o ichi Xítohó Jesucristú.

²⁶ Te núu cùdéén-ndo te cada cuèndá-ndo sá vă cádá-ndo iiⁿ cuéchi sá dúcáⁿ cùdéén-ndo, te vá dúcáⁿ-ní cùhuⁿ iní-ndó tnúhu sàtú iní-ăⁿ. ²⁷ Te vá dáñá-ndo mèe-ndo dandahú ñáhá sàcuíhná xii-ndo.

²⁸ Te núu dava-ndo cùu-ndo ñadúhú te vá dúcáⁿ-gă cada-ndo, chi nducu-nă-ndo iiⁿ

chiuⁿ váha cada-ndo nàcuáa ducaⁿ níhí-ndó sá chíndèe-ndo cue ñáyiú ndàhú ñáyiú ñá túú ná ndécú ndíhi.

²⁹ Te vá càháⁿ-gá-ndó nì iiⁿ tnúhu cuéhé, chi mee-ná tnúhu vii tnúhu váha caháⁿ-ndó nàcuáa ducaⁿ ngünu ichi cue ñáyiú ndèdóho ñaha xii-ndo, te núu ducaⁿ na càda-ndo te cuu-xi sá váha sá cùu-xí ñáyiú ducaⁿ ndèdóho ñaha xii-ndo-áⁿ.

³⁰ Te vá cáda-gá-ndó nì iiⁿ sá ñá túú tàú-ndó càda-ndo cuendá sá vă dándíhú-ndó iní Espíritú Yá Ndióxí, chi diu Espíritú-gá ndécú ndíhi-ndo, te xíáⁿ cùtnùní iní-ndó sá sàá nduu nàcuaca ñaha-gá xii-ndo cùndecu-ndo ndíhi-gá ni caa ni quíhíⁿ.

³¹ Te vá dásatú-gá-ndó iní tnàha ñáyiú-ndo, te ni vă cùhúⁿ iní-ndó tnúhu sàtú iní, te ni vă cùdëéⁿ-gá-ndó, te cuéi núu chítu nüú tàcá vá càháⁿ cana-ndo cùcuéhé-ndó tnàha ñáyiú-ndo, te ni vă cuátnùhu-ndo tnaha ñáyiú-ndo, te ni vă cání cuéhé cani duha iní-ndó cuéndá tnàha ñáyiú-ndo.

³² Te cundàhú iní tnáhá-ndó, te cada tnàha-ndo sá váha, te cada càhnu iní tnáhá-ndó nüu ná cùu sá cùmání nüú tnáhá-ndó dàtná ní quide Yá Ndióxí ní quide càhnu iní-gá nchaa yícá cuéchi-ndo sá cuéndá Xítohó Jesucristú.

5

Nàcuáa tàú-xí cundecu nchaa ñáyiú cùu déhe Yá Ndióxí

¹ Te nchòhó cùu-ndó ñáyiú ío cùu iní ñáhá Yá Ndióxí, te diu déhe-gá cùu-ndó nüu xíáⁿ xíní ñùhu-xí canchicúnⁿ nihnu-ndo càda-ndo datná quídé mée-gá. ² Te ío cuu iní tnáhá-ndó cùndecu-ndo datná cùu iní ñáhá Xítohó Jesucristú

xii-ndo, chi dìu-gá ní cachí-gá sá cùú-gá cuèndá nchaa cuéchi-o te ní xihí-gá, te sá dúcáⁿ ní xihí-gá te ní cuu-gá dàtná iiⁿ tähú sá cùú-xí Yă Ndiõxí, te ío váha ní cuu iní Yă Ndiõxí sá dúcáⁿ ní quide-gá.

³ Te sá cuèndá sá nchòhó cùú-ndó ñáyiu cùu cuendá Yă Ndiõxí nüu xiăⁿ nchaa nchòhó cue téé vá càháⁿ ndihí-ndo ñáyiu díhí te nüu ñá díú ñàdihí-ndó cùú-yu, te ducaⁿ-ni nchàa nchohó cue ñáyiu díhí tucu vá càháⁿ ndihí-ndo cuè téé te nüu ñá díú yíiⁿ-ndo cuu-güedé, te ni vă cání tnàhí iní-ndó cùndecu-ndo ichi díiⁿ iní, te ni vă xihó-ndó ní iiⁿ sá ndécu ndihí tnaha ñáyiu-ndo, te ni iiⁿ nchaa xiăⁿ vá cání iní-ndó càda-ndo, te ni vă cárí nèhe-ndo. ⁴ Te ni vă càháⁿ-ndó iiⁿ tnúhu sá ni vă cùú cùndedóho ñáyiu, te ni vă càháⁿ-ndó iiⁿ tnúhu cùtexínu, te ni dàva-gá nchaa tnúhu sá ñá túú vědana nàndihí vá càháⁿ-ndó, chi nchaa tnúhu-áⁿ ñá túú tàú-xi càháⁿ-ndó, te xini ñuhu-xi sá văha-gá sá ndàcáⁿ tähú-ndó nüu Yă Ndiõxí cuèndá nchaa sá văha quide-gá. ⁵ Te nchòhó sa xini ndáá-ndó sá ncháá cuè téé càháⁿ ndihí ñáyiu díhí te ñá díú ñàdihí-güedé cùú-yu, ndihí cue ñáyiu díhí càháⁿ ndihí cue téé te ñá díú yíiⁿ-yu cùu-güedé, nchaa ñáyiu-áⁿ vă ndúú tähú-yu cùndecu-yu nüu ndécu Yă Ndiõxí ndihí Xítöhó Jesucristú táxí tnùní-gá. Te ni cuè ñáyiu xindetu ichi díiⁿ iní, te ni cuè ñáyiu xìho nchaa sá ndécu ndihí tnaha ñáyiu-xi vá ndúú tähú-yu cùndecu-yu ndihí-gá nüu ndécu-gă táxí tnùní-gá. Te tnúhu sá càchí-ó xìho-o nchaa sá ndécu ndihí tnaha ñáyiu-o, iiⁿ-ni cùu-xi ndihí tnúhu sá càchí ñáyiu quide cahnú-yu nchaa sá càchí-yu cùu ndióxí te ñá

ndàá sá ndiōxí cúú-xí. ⁶ Te vá quindáá iní-ndó nì ^{iiⁿ} tnúhu sá ñà túú nàndíhi càháⁿ ñáyiu, chi ñáyiu-áⁿ io dandòho ñaha Yá Ndiōxí xií-yu cuéndá nchaa sá cuèhé sá dúhá quidé-yu chi ñá túú sàndáá iní ñáhă-yu xii-gá. ⁷ Núu xiāⁿ càháⁿ-í dóho-ndo sǎ vă nìhí tnáhá-ndó ndihí cue ñáyiu-áⁿ.

⁸ Te nchòhó ní cuu-ndo dàtná cue ñáyiu ní xíndecu núu néé chi ní xíndecu-ndo ìchi cuehé ichi duha, dico vitna ní ngúndecu-ndo ìchi Xítohó Jesucristú, te ñá túú-gă ndécu-ndó nüú néé dàtná ní xíndecu-ndo ni cùu. Te vitna cada-ndo nchàa nacuáa tàú-xi cunduu chi ndècu-ndo ichi-gá. ⁹ Te sá cuéndá sá ndécu-ndó ìchi-gá nüú xiāⁿ cúú-ndó ñáyiu váha, te quide ndáá-ndó ndècu-ndo, te ñá túú dàcuandehnde-ndo chi càháⁿ-ndó mée-ni sá ndàá. ¹⁰ Te ío váha cada cuéndá-ndó nchàa sá cúú váha iní Xítohó Jesucristú, te xiāⁿ cada-ndo. ¹¹ Te vá cánchicúⁿ nihnu-ndo tnáhá-ndó càda-ndo datná quidé cuè ñáyiu ndècu ichi cuehé ichi duha, chi nchòhó tàú-ndó càháⁿ-ndó döho nchaa ñáyiu ducaⁿ ndècu ichi cuehé ichi duha-áⁿ cuéndá nchaa sá quidé-yu. ¹² Te cucahaⁿ nüú-ndó vă càháⁿ-ndó cuéndá ni ^{iiⁿ} sá cuèhé sá dúhá quide dayuhu nchaa ñáyiu-áⁿ. ¹³ Dico örë dándixi túu tnúhu Yá Ndiōxí iní-yu nàcuáa quidé-yu te cùtnuní iní-yu sá ñă túú quide váha-yu, te ducaⁿ ndìxi cuéchi iní-yu cuéndá nchaa sá cuèhé sá dúhá quidé-yu. ¹⁴ Te nüú tutú Yá Ndiōxí càchí-xi:

Nchòhó cúú-ndó dàtná ñáyiu xìdí, te vitna ndiquíú iní-ndó,

te cùu tucu-ndo datná ñáyiu ní xíhí, te vitna ndoto-ndo,

te Xítohó Jesucristú chindee ñàha-gá xii-ndo
nàcuáa vá cündècu-gá-ndó ìchi cuehé ichi
duha.

Duha càháⁿ-xi núú tutú-gá.

15 Te ío váha cada cuéndá-ndó nàcuáa cada-ndo
cundecu-ndo, te vá cádá-ndó dàtná xíquide cue
ñáyiu ñá túú tècú tnùní, chi cada-ndo dàtná xíquide
ñáyiu ío váha sàá díquí-xi. **16** Te iiⁿ nduu iiⁿ
nduu cani iní-ndó càda-ndo nchaa naçuáa tàú-xi
cunduu, chi vitna ío cùnuu nchaa sá cuèhé sá
dúhá. **17** Te cuu-ndo ñáyiu tècú tnùní cuéndá
ducaⁿ cùtnuní iní-ndó nàcuáa cuìní Yá Ndiòxí
cada-ndo, te vá cádá-ndó dàtná xíquide cue ñáyiu
ñá túú tnàhí cùtnuní iní-xi nàcuáa cuìní Yá Ndiòxí
cadá-yu. **18** Te vá cùú-ndo ñáyiu quíhu chi núu
ducaⁿ na càda-ndo te dàcuíta nihnu-ndo mèe-ndo,
te daña-ndo mèe-ndo sá Espíritu Yá Ndiòxí ná taxi
tnuní ñahá-xí xìi-ndo. **19** Te càháⁿ-ndó nàcuáa-ni
cuaháⁿ ndudú sá ni xoo cata nchaa cue ñáyiu
ndéé sanaha ni xoo chiñuhú-yu Yá Ndiòxí. Te
cäháⁿ-ndó nàcuáa cuaháⁿ ndudú sá chíñuhu-ndo Yá
Ndiòxí, te cata-ndo. Te cuëi nchaa dava-gá ndudú
diu-ni ducaⁿ căháⁿ-ndó te cata-ndo. Te ni yùhu ni
iní-ndó càta-ndo nchaa ndudú-áⁿ chiñuhu-ndo Yá
Ndiòxí. **20** Te vá dáñá ndéé-ndó ndàcáⁿ tähú-ndó
núú Tátá-ó Dütú Ndiòxí cuëi ndècu váha-ndo àdi ñá
túú ndècu váha-ndo. Te ducaⁿ càda-ndo chi ndècu
ndihí-ndo Xítohó Jesucristú.

*Tàú-xi sá quìndáá iní tnahá cuè ñáyiu ndècu ichi
Xítohó Jesucristú*

21 Te nchòhó ñáyiu ndècu ichi Xítohó Jesucristú
tàú-xi sá quìndáá iní tnahá-ndó, te ducaⁿ càda-ndo
chi nèhe-ndo sá yíñuhu núú Yá Ndiòxí.

22 Te nchaa nchòhó ñáyiu dìhi ndécú yìi-xi, xìni ñuhu-xi sá quïndáá iní-ndó yìi-ndo datná sàndáá iní-ndó Xítohó Jesucristú. **23** Chi yìi-ndo tàxi tnuní ñahá-güedé xii-ndo dàtná quídé Xítohó Jesucristú táxi tnùní ñahá-gă xii nchoo cuè ñáyiu ndècu ichi-gá. Te dìu-gá cíú-gă Yaá ní dácácu nihnu ñaha xìi-o núú ùhú núú ndàhú, te cùu-o datná yìqui cùñú-gá. **24** Te dàtná quídé nchòo ñáyiu ndècu ichi Xítohó Jesucristú sàndáá iní-ó tnìi-o nchaa tnúhu càháⁿ-gá, ducaⁿ tàú-xi cada nchaa nchòhó ñáyiu dìhi quïndáá iní-ndó tnìi-ndo nchaa tnúhu càháⁿ yìi-ndo.

25 Te tnàhá nchaa nchòhó cue téé tucu tàú-xi sá io cuu iní-ndó ñàdihí-ndó dàtná quídé Xítohó Jesucristú cíú iní ñahá-gă xii nchaa nchoo ñáyiu ndècu ichi-gá, chi mee-gă ní xíhí-gá sá cuèndá-ó sá cíú iní ñahá-gă xii-o. **26** Te ducaⁿ ní quide-gá cuèndá sá ncháá ñáyiu vitna ngündecu ichi-gá cuu yiñuhú-yu núú Yá Ndiòxí, te ducaⁿ ndàda ndoo ndada nine-gá iní-yu sá cuèndá sá quïndáá iní-yu tnúhu Yá Ndiòxí, te cuanduté-yu. **27** Te ducaⁿ ní quide-gá cuèndá sá ncháá ñáyiu na ngündecu ichi-gá ío váha cundecú-yu núú-gă, te ducaⁿ vă cündecu-gá ni iiⁿ cuéchi-yu núú-gă, te ni iiⁿ-gá sá ñà túú-gă ná cumáni-yu núú-gă chi ío cundecu yiñuhú-yu. **28** Te sá dúcáⁿ quide Xítohó Jesucristú sá cíú-xí cuè ñáyiu ndècu ichi-gá, xíăⁿ tàú-xi sá nchòhó cue téé xïndecu ñadihí-xi cuu iní-ndó ñàdihí-ndó, te coto-ndö-yu dàtná xító-ndó yìqui cuñú méé-ndó, te cada iní-ndó sá ncháá cuè téé ío cùu iní ñadihí-xi cùu iní-güedé méé-güedé chi

iiⁿ-nă cūú-yu. ²⁹ Te nchoo sà naha-o sá nì iiⁿ ñáyiu ñá túú dàquee tíhü^u-yu yíqui cùñú-yu, chi da uuⁿ-gá chíndéé-yu te xító-yu. Te diu-ni ducaⁿ quide Xítohó Jesucristú ndihí nchaa ñáyiu ndècu ichi-gá, ³⁰ chi cùu-o datná yíqui cùñú méé-gă, te ducaⁿ chi iiⁿ-ni cùu-o ndihí-gá. ³¹ Te tnúhu Yá Ndióxí càchí-xi: “Sá cuéndá xíáⁿ nüu nchaa cue téé na nihí ñadihí-xi te diiⁿ-ná cada-güedé tátá-güedé ndihí náná-güedé, te ñadihí-ná-güedé cuu cuu ndihí-güedé, te ducaⁿ iiⁿ-ná cuu-güedé ndihí-yu”, duha càchí-xi. ³² Te tnúhu-a cùu-xi iiⁿ tnúhu càhnú vihi, te ducaⁿ sá tnähá-xi cùu Xítohó Jesucristú ndihí cue ñáyiu ndècu ichi-gá. ³³ Te càháⁿ-ni tucu-í dóho nchaa nchòhó cue téé xíndecu ñadihí-xi sá ío cuu iní-ndó ñadihí-ndó te coto-ndó-yu dàtná xító-ndó mèe-ndo, te ducaⁿ-ni nchàa nchohó ñáyiu dihí tucu canehe-ndo sá yíñùhu núú yíi-ndo.

6

¹ Te nchaa nchòhó cue landú, quindáá iní-ndó tátá-ndó ndihí náná-ndó chi ducaⁿ cuíní Yá Ndióxí cunduu, te diu ducaⁿ tnähí tàú-xi cada-ndo. ² Te Yá Ndióxí ní cachí-gá sá cánèhe-ndo sá yíñùhu núú tátá-ndó ndihí núú náná-ndó. Te tnúhu-áⁿ cíú-xí tnúhu cùnuu ní càháⁿ-gá cada cue ñáyiu cuéndá cada váha ñaha-gă xií-yu. ³ Te ní cachí-gá sá nüu ducaⁿ na càda-ndo te ío váha cundecu-ndo, te ducaⁿ ío naha cùdíi-ndo cùndecu-ndo ñuyíú-a.

⁴ Te nchaa nchòhó cue téé cùu tátá, vá dásatú-ndó iní cue déhe-ndo chi canu ichi-ndo-güèxi nacuáa tàú-xi cunduu, te

dacuàha-ndo-güexi nchaa tnúhu váha nàcuáa cuìní Yă Ndiõxí cunduu.

⁵ Te nchaa nchòhó cue ñáyiu xìnu cuechi, quïndáá iní-ndó cuè ñáyiu dii chìuⁿ-xi quide-ndo, te canehe-ndo sã yíñùhu núü-yu, te ío váha cuu iní-ndó càda-ndo chiúⁿ-yu, te ducaⁿ nì yuhu nì iní-ndó càda-ndo. Te cada iní-ndó sã dàtná tnúhu sá chíuⁿ Xítohó Jesucristú quídé-ndo. ⁶ Te dava ñáyiu xìnu cuechi, mee-ni òré ndéhé ñáyiu dii chìuⁿ-xi quidé-yu ío ndùcu ndeeé-yu quide chiuⁿ váha-yu cuèndá cuìní-yu cudiú-yu. Dico nchòhó vá dúcáⁿ càda-ndo, chi cuëi ndècu ñáyiu dii chìuⁿ-xi quide-ndo àdi ñá túü-yu dico cada chìuⁿ váha-ni-ndo, te cada iní-ndó sã dàtná tnúhu sá chíuⁿ Xítohó Jesucristú quídé-ndo, te cada-ndo nì yuhu nì iní-ndó nàcuáa cuìní Yă Ndiõxí cunduu.

⁷ Te ío váha cuu iní-ndó càda-ndo chiuⁿ-áⁿ, chi cada iní-ndó sã dàtná tnúhu sá chíuⁿ Xítohó Jesucristú quídé-ndo te ñá díú chìuⁿ cue ñáyiu ñuyíú-a. ⁸ Te nchòhó sa cùtnuní iní-ndó sã nàcuáa ndùu chiuⁿ váha nì quide-ndo iiⁿ iiⁿ-ndo, te ducaⁿ cùnduu sá táxí Xítohó Jesucristú nduu tähú-ndó cuëi cùu-ndo ñáyiu dàñá queé nüú chíuⁿ pàtróóⁿ-xi àdi cuu-ndo ñáyiu ñá túú tnàhí dàñá quee nüú chíuⁿ pàtróóⁿ-xi.

⁹ Te nchaa nchòhó ñáyiu xìndecu ndihí ñáyiu xìnu cuechi, tnàhá-ndó tàú-ndó càda váha-ndo sã cùu-xí cuè ñáyiu xìnu cuechi núú-ndó, te vá cùnduu nínu iní-ndó nüú-yu, te chí cuäha cuèndá sá díú-ní Xítohó Jesucristú Yaá ndécu àndiu taxi tnuní ñahá-gă xii-ndo ndihí-yu, te sá cùu-xí mèe-gá chi iiⁿ-ni cùu-ndo nüú-gă, te iiⁿ-ni càda ñaha-gá xii-ndo.

Yá Ndiõxí chíndèe-gá cue ñáyiu ndècu ichi-gá

cuèndá sá vă ndácú sàcuíhná nàá ndihí ñaha-xi xìí-yu

10 Te vitna nchaa nchòhó ñáyiu ndècu ndihí-í ichi Xítohó Jesucristú càchí tnúhu-í xii-ndo sá ïo nducu-ndo nàcuáa cada-ndo níhí ndéé-ndó cùu ñínuu-ndo ndihí Xítohó Jesucristú, chi mee-gá ío càhnu cuu-gá, te chindee ñàha-gá xii-ndo. **11** Te díu-ni nchaa sá ní nduu táchú-ndo nüú Yá Ndióxí díu-ni nchaa xíäⁿ cuhuⁿ iní-ndo, chi xíäⁿ chindee ñàha-xi xii-ndo níhí ndéé-ndó cùndecu-ndo cuendá sá vă dándahú ñáhá sàcuíhná xii-ndo. **12** Chi nchoo ñà díú cuè ñáyiu ñuyíú-a nàá ndihí-o, chi ndihí cue espíritú cúnđihí yucu ñáváha, te díu-ni nchaa espíritú-áⁿ cúnùu-xi cuéi nüú nínu quide-xi nchaa sá cuéhé sá dúhá, te díu-ni-xi cùnuu-xi ñuyíú-a sànu ichi-xi cue ñáyiu quidé-yu nchaa sá cuéhé sá dúhá. **13** Te ío cuhuⁿ iní-ndo nchàa sá ní nduu táchú-ndo nüú Yá Ndióxí cuendá ducaⁿ níhí ndéé-ndó cùndecu-ndo, te vá ndácú yùcu ñáváha ná cada ñaha-xi xìí-ndo oré cuiní-xi coto ndee ñáhá-xí. Te sátá ná dàquee tíhú-ndo yùcu ñáváha te ñíi-ni cunduu-ndo cùndecu-ndo ichi Yá Ndióxí. **14** Te ducaⁿ cùndecu-ni-ndo ichi Yá Ndióxí cada-ndo dàtná xíquide cue sandàdú, chi cue téé-áⁿ ïo ñíi xíndáa-güedé. Te cáháⁿ-ndo mèe-ni tnúhu ndáá tnúhu Yá Ndióxí, te cuu-ndo dàtná cue sandàdú cue téé ndàda tii xítí-xi òré quíhíⁿ-güedé nàá-güedé. Te ducaⁿ sàtnahá-xi cuu-ndo te nüú na càháⁿ-ndo mèe-ni tnúhu ndáá tnúhu Yá Ndióxí. Te cada ndáá-ndo cùndecu-ndo ichi-gá, te cuu-ndo dàtná cue sandàdú cue téé xixíhnu sá yídáhu ñaha xìí-güedé òré nàá-güedé cuèndá sá vă nícuéhé-güedé. Te ducaⁿ sàtnahá-xi cuu-ndo te nüú na càda ndáá-ndo cùndecu-ndo

ichi-gá. ¹⁵ Te cundecu túha-ndo cäháⁿ-ndó tnúhu Xítohó Jesucristú, tnúhu sá càháⁿ nàcuáa cuu váha iní ñáyiу cundecú-yu, te cuu-ndo dàtná cue sandàdú cue téé ndíhu zapatú-xi quíhíⁿ-güedé nàá-güedé. Te ducaⁿ sätnahá-xi cuu-ndo te núu na cùndecu túha-ndo cäháⁿ-ndó tnúhu Xítohó Jesucristú núu ñáyiу. ¹⁶ Te càchí tnúhu tucu-í xii-ndo sá io quindáá iní-ndó Yá Ndioxí cuéndá sá vă ndácú sàcuíhná nă cada ñaha-xi xii-ndo, te ducaⁿ te cuu-ndo dàtná cue sandàdú cue téé xinehe vítu chínée-güedé sáquidáhu ñaha-xi xii-güedé cuéndá sá vă cuicúⁿ-güedé sá nchicuⁿ ñuhú téé ñaha cue téé nàá ndíhi-güedé. Te ducaⁿ sätnahá-xi cuu-ndo te núu na quindáá iní-ndó Yá Ndioxí. ¹⁷ Te ío cuhuⁿ iní-ndó sá ní naníhí tähú-ndó, te cuu-ndo dàtná cue sandàdú cue téé ñuhú mbelú caxíⁿ. Te ducaⁿ sätnahá-xi cuu-ndo te núu na cùhuⁿ iní-ndó sá ní naníhí tähú-ndó. Te ío cuhuⁿ iní-ndó tnúhu Yá Ndioxí, chi tnúhu-áⁿ ní taxi Espíritu-gá ndécu ndíhi-ndo chindee ñaha-xi xii-ndo, te cuu-ndo dàtná cue sandàdú cue téé xinehe machítí cuaháⁿ-güedé nàá-güedé. Te ducaⁿ sätnahá-xi cuu-ndo te núu na cùhuⁿ iní-ndó tnúhu Yá Ndioxí. ¹⁸ Te vă dáñá ndéé-ndó cäháⁿ ndíhi-ndo Yá Ndioxí nàcuáa chindee ñaha Espíritu-gá xii-ndo, te cacráⁿ tähú-ndó nüú-gă nüu ná cuiní-ndó, te ío cundecu túha-ndo cäháⁿ ndíhi-ndo-gă, te vă nátuhú iní-ndó cacráⁿ tähú-ndó nüú-gă cuéndá nchaa dava-gá cue ñáyiу cùu cuéndá-gá. ¹⁹ Te tnähá cuéndá-í cacráⁿ tähú-ndó nüú Yá Ndioxí cuéndá sá ná chindee ñaha-gá xii-í níhí-í tnúhu cäháⁿ-í örë càháⁿ-í tnúhu-gá, te ducaⁿ vă yuhú-í càháⁿ-í nàcuáa ndùu tnúhu sá càháⁿ nàcuáa naníhí tähú-ó nüú ñáyiу tnúhu sá vătá cündedóho-gá-yu.

20 Te Yá Ndiōxí ní cachí-gá sá yúhú cuu-í iiⁿ téé cada-í núú-gă cáháⁿ-í tnúhu-gá núú ñayiu, te diu cuèndá tnúhu-áⁿ yihí-í vecaa vitna. Te ío cacaⁿ táchú-ndó núú Yá Ndiōxí cuèndá-í cuèndá sá yúhú cuyii-í ni yúhú ni iní-í cáháⁿ-í tnúhu-gá núú ñayiu nácuáa tàú-xi cunduu.

Tnúhu ndéé núú ni ndíhi-ná

21 Te té Tìquicú téé ío cùu iní-í ndécú ndíhi-o ichi Xítohó Jesucristú cíú-dé iiⁿ téé ío váha quide ndáá xínú cuéchi-dé núú Xítohó Jesucristú, téé-áⁿ cachí tnúhu-dé xii-ndo nácuáa cùu ndecu-í ndíhi nchaa nácuáa quide-í cuèndá ducaⁿ cùtnuní iní-ndó. **22** Te cuèndá xíⁿ nüú cuiní-í tendaha-í-dé quixi-dé núú ndécú-ndó cuèndá cachí tnúhu-dé xii-ndo nchàa nacuáa cùu ndecu-ndí iha, te ducaⁿ taxi-gá-dé tnúhu ndee iní cundecu ndíhi-ndó.

23 Te xicáⁿ táchú-í núú Tátá-ó Duktú Ndiōxí ndíhi núú Xítohó Jesucristú sá ncháá nchòhó ñayiu ndècu ndíhi-í ichi-gá sá diu-gá ná cádá te ío váha cuu iní-ndó cùndecu-ndo, te ducaⁿ io cuu iní tnáhá-ndó, te ío quindáá iní-ndó-gă. **24** Te nchòhó ío cùu iní-ndó Xítohó Jesucristú, te ñá túú dàña ndee-ndó cùu iní-ndó-gă. Te mee Yá Ndiōxí ío na chìndee chitúu ñaha-gă xii-ndo. Te ducaⁿ na cùnduu. Te ío chí cádá ndee iní-nă vitna.

**Tnúhu ní cáháⁿ yă ndiōxí xito cùu uú
New Testament in Mixtec, Peñoles (MX:mil:Mixtec,
Peñoles)**

copyright © 2002 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mixtec, Peñoles

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mixteco, Peñoles [mil], Mexico

Copyright Information

© 2002, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mixtec, Peñoles

© 2002, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022
872f7754-0986-5ecd-a059-925a708a6939